(Nro. 242.)

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 121. 22. Października 1819.

Wiadomości kraiowe.

Z Morawy. — Dnia 7go Października w nocy umarł w Brynie nagle, na apoplexyię, Jan Hrabia Klenau, Baron Jannowitz, Jego C. K. Mci rzeczywisty Szambelan i tayny Radca, Członek nadworney Rady woienney, Kommandor woyskowego orderu Maryi Teressy etc., Jenerał iazdy, Właściciel pułku iazdy lekkiey Nro. 5, i Jenerał dowodzący naczelnie w Morawie i Ślązku. Urodził się w Benatku w Czechach, roku 1755, nie skończył przeto 64 lat wieku. Czterdzieści i siedm lat życia swoiego poświęcał usłudze Tronu i Oyczyzny.

Wiadomości zagraniczne.

Turcyia.

Z Konstantynopolu dnia 10go Września. — „Szczęście, które sprzyiało zawsze panniącemu teraz W. Sułtanowi w pokonywaniu buntowników i uttumianiu niepokoiów, wybuchaiących w Państwie iego, nie zawiodło go i teraz. Od nieiakiego czasu nie nadchodziły żadne, albo wątpliwe tylko wiadomości o wyprawie, wysłaney do Wanu; aż nakoniec dnia 26go Sierpnia przybyli z obozu tamecznego dway Tatarzyni, wysłani z wiadomością o nayzupełnieyszem zwycięztwie, które Mahmud Basza odniósł nad onymi buntownikami. Poymano Derwisza Baszę, a z nim iego Sarrafa (wexlarza), iednego z naywiększych popieraczy niespokoyności. Obu stracono natychmiast, a głowę pierwszego przysłano do Konstantynopolu.“

„Xiąże Karól Kallimachi powróciwszy z Multan do Konstantynopolu, dostąpił zaszczytu, iakiego nie doznał żaden iescze Hospodar powracaiący. W. Wezyr zaprosił go do siebie przez umyślnego Posłannika Stanu i oddał mu futro sobolowe wraz z bardzo łaskawym i pochlebnym listem od W. Sułtana, w którym Jego Wysokość wyraził naywyższe ukontentowanie swoie ze sprawowania urzędu przez tego od lat 15 z stolicy oddalonego Urzędnika Stanu. Xiąże Kallimachi, który bez takowego naywyższego okazania mu łaski Cesarskiey, równie iak uchyleni dawniey Hospodarowie nie ważyłby się był pokazać się inaczey, iak w nayściśleyszem incognito, a nawet ani pokazać się w oknach swoiego pałacu, nad kanałem położonego, mógł teraz odwiedzać wszystkich Ministrów, i przyymowanym był wszędzie z uprzeymością. Wyiazd nowego Hospodara Multan, Xięcia Michała Suzzo postanowionym był na dzień dzisieyszy; część ekwipażow iego iuż do Jassa odeszła.“

„Uchylono Muftego, a mieysce iego otrzymał Halil Effendi, starzec, maiący 73 lat wieku. Podobnegoż Muftemu losu doznali Minister spraw wewnętrznych, Marszałek Państwa, i W. Mistrz obrzędowy. Kapudana Beja (pierwszego Admirała floty) uduszono, ponieważ popadł w podeyrzenie, że przy ułumianiu ostatnich niepokoiów nie działał z należną energiią, a nawet onymże sprzyiał.“

Francyia.

Niektóre dzienniki twierdzą, że Ministeryium Francuzkie podzieliło się na dwa stronnictwa, z których iedno (Hrabia Decazes) wywnętrza się w Dzienniku Paryzkim (*Journal de Paris*), a drugie (*Desolles*, *Deserres etc.*) w Kuryierze. — Hrabia Achilles Jouffroy obiął teraz naczelną redakcyię Gazety Francyi, połączoną z odpowiedzialnością.

W Paryżu słychać było o długiem posiedzeniu Ministrów, gdzie zachodziło ważne pytanie względem zwolnienia niektórych artykułów konstytucyi, tyczących się częściowego wyboru i wieku Deputowanych, tudzież liczby Członków Izby niższey. Zapewniaią, że zdania względem tych punktów były podzielone i że nie można było przyyśdź do zgodności. Uderzało przeto, że Monitor umieścił był artykuł przeciwko podwoieniu Członków Izby Deputowanych. Twierdzą, że artykuł ten pocho-

dził z biura Ministra spraw wewnętrznych, i że zatem wynurzył iego zdanie przeciwko podwoieniu, co na tem większą uwagę zasługuie, ile że właśnie tenże sam Minister był przedtem naybardziey za pomnożeniem Członków Izby niższey. Wszelako ma ón przeciwnie obstawać za zupełnem mianowaniem Izby i za ustanowieniem naymnieyszego wieku, potrzebnego Deputowanym na lat 30 zamiast 40. Wszystko to może tymczasem wyiaśnić się wkrótce, ponieważ właśnie te przedmioty w chwili teraźnieyszey naybardziey zaymuią, i w samey rzeczy godne są wielkiey uwagi. Zapowiedziano iuż wydanie kilku pisemek w tey mierze, a między innemi przez P. Lanjuinais.

W Tourraine osiadł P. Hallond, Anglik, który iako ieniec woienny obeznał się z Kraiem tamecznym. Naypierwey zakupił kawał ziemi pustey, krzakami zarosłey, a potem za 1,200,000 franków, zamek Valliere (położony nad gościńcem z Tours do Bretanii, o 6 mil od Luigii) do którego należą rozległe lasy, grunta i hamernie. Obie te posiadłości razem, składaią iedną z naywiększych we Francyi. P. Hallaud, wykorczowawszy krzaki, zacząwszy uprawiać ziemię sposobem Angielskim, i zamieniwszy ią w żyzne niwy, zamyśla teraz urządzić i hamernie według wielkiey stopy, i zaprowadzić machiny i robotników Angielskich. Gorzelnia iego i browar zatrudnia iuż przeszło 100 ludzi.

Niemcy.

Oto iest dokończenie proiektów do uchwał, podanych Seymowi Niemieckiemu na posiedzeniu dnia 20go Września r. b. przez Ces. Austryiackie Poselstwo prezyduiące:

Proiekt do tymczasowey uchwały, końcem zapobieżenia nadużyciom prassy, co do dzienników, pism czasowych i pisemek ulotnych.— §. 1.) Dopóki uchwała ninieysza w mocy zostawać będzie, nie wolno w żadnem Państwie związkowem, bez wiedzy i zezwolenia Władz kraiowych, podawać do druku pisma, wychodzące w kształcie dzienników, albo w zeszytach, ani też takich, które nad 20 arkuszy drukowanych nie wynoszą. Pisma nie należące do żadney z tych klass wymienionych, traktowane będą nadal według przepisów, które w poiedyńczych Państwach związkowych istnieią, albo wydane zostaną. Gdyby zaś te pisma, któremu z Państw związkowych powodem były do skargi, ma skarga takowa imieniem Rządu, do którego iest zaniesiona, według formalności, istnących w poiedyńczych Panstwach związkowych przeciwko autorom albo nakładcom pisma, o które rzecz idzie, rostrzygniętą zostać. — §. 2.) Środki i rozporządzenia, potrzebne do utrzymania tey uchwały, zostawiaią się dokładnieyszemu oznaczeniu ze strony Rządów; wszakże powinny bydź tego gatunku, aby odpowiadały zupełnie myśli i zamiarowi głównego przepisu §fu 1go. — §. 3.) Ponieważ uchwała ninieysza, z powodu zachodzących okoliczności, iest skutkiem uznaney ze strony Rządów związkowych nieuchronney potrzeby środków, zapobiegaiących nadużyciom prassy, przeto, dopóki uchwała ninieysza w mocy trwać będzie, ustawy, zmierzaiące do sądowego śledzenia i karania występków i nadużyciow, drogą prassy iuż urzeczywiszczonych, iak dalece idzie o zastosowanie tych ustaw do pism w §fie 1szym wyszczególnionych, w żadnem Państwie związkowem za dostateczne uważanemi bydź nie mogą. — §. 4.) Każde Państwo związkowe odpowiedzialne iest za wychodzące pod iego nadzorem, a zatem za wszystkie, głownem określeniem §fu 1go obięte pisma drukowe, iak dalece te narażaią dostoyność lub bezpieczeństwo innych Panstw związkowych, albo targaią się na ich Rząd i konstytucyię; a ta odpowiedzialność należy nie tylko Państwom bezpośrednio obrażonym, lecz także i ogółowi Związku. — §. 5) Aby zaś wzaiemna ta odpowiedzialność, zasadzaiąca się na istocie Związku Niemieckiego i od trwałości iego nieoddzielna do próżnych zrywań zachodzącego między Państwami związkowemi przyiacielskiego stosunku, nie dawała pochopu, przeto wszyscy Członkowie Związku Niemieckiego przyymuią na siebie wzaiemnie uroczysty obowiązek, postępowania z naywiększą uwagą w nadzorze nad wychodzącemi w ich Kraiach dziennikami, pismami czasowemi i pisemkami ulotnemi, niemniey utrzymywania nadzoru tego tak ściśle, ażeby przez to wzaiemnym skargom i nieprzyiemnym roztrząsaniom, wszelkim ile możności sposobem zapobiedz.— §. 6.) Lecz aby także i zamierzona przez uchwałę ninieyszą powszechna i wzaiemna rękoymia moralney i polityczney nietykalności Ogółu i wszystkich Członków Związku, na punktach poiedyńczych zagrożoną bydź nie mogła, więc w każdym razie, gdzieby Rząd iakowego Państwa związkowego sądził się obrażonym bydź pismami, wychodzącemi drukiem w innych Państwach związkowych, a przez przyiacielskie porozumienie się alboliteż przez dyplomatyczną korrespondencyię zupełney zarady i zadowolnienia otrzymać nie mógł, ma zastrzeżoną mu bydź wyraźnie skarga przeciwko takowym

pismom u Seymu Niemieckiego, który naówczas obowiązanym będzie, podaną skargę przez Kommissyię roztrząsnąć, a gdyby takowa zasadną była, wyrokiem rozstrzygaiącym nakazać ułumienie pisma zaskarżonego, lub gdyby należało do klassy czasowych, nawet i dalszego wydawania onegoż zabronić. Nadto Seym będzie mocen, dochodzące do wiadomości iego, a głównem oznaczeniem §fu 1go obięte, w którémkolwiekbądź Państwie związkowem wychodzące pisma, ieżeliby takowe według zdania mianowaney do niego Kommissyi sprzeciwiały się dostoyności Związku, bezpieczeństwu poiedynczych Państw związkowych, albo utrzymaniu pokoiu i spokoyności w Niemczech, bez poprzedzaiącego wezwania i z własney powagi ułumiać wyrokiem, przeciwko któremu żadne odwołanie się mieysca mieć nie może, a Rządy, do których należy, obowiązane będą, wyrok ten dopełnić. — §. 7) Kiedy gazeta lub pismo czasowe wyrokiem Seymu ułumione zostanie, nie może redaktor przez przeciąg lat pięciu przypuszczonym bydź do wydawania podobnego pisma w żadnem Państwie związkowem. Autor, wydawca i nakładca pism §fem 1szym obiętych, stosuiąc się do przepisów niniejszey uchwały, wolni są zresztą od wszelkiey dalszey odpowiedzialności, a wyroki Seymu, wzmiankowane w §fie 6tym, wymierzane będą wyłącznie przeciwko pismom, nie zaś przeciwko osobom. — §. 8.) Wszyscy Członkowie Związku obowiązuią się, uwiadomić Seym w przeciągu dwóch miesięcy o rozporządzeniach i przepisach, przez które §fowi 1mu uchwały niniejszey zadosyć uczynić zamyślaią. — §. 9.) Wszelkie pisma, które w Niemczech drukiem wychodzą, bądź oznaczeniami uchwały nininiey obięte, bądź nieobięte, powinny opatrzone bydź nazwiskiem nakładcy, a ieżeli należą do klassy gazet i pism czasowych, także nazwiskim redaktora. Pisma drukowe, przy których przepis niniejszy zachowanym nie iest, nie mogą mieć obiegu w żadnem Państwie związkowem; a gdyby to działo się taiemnie, naówczas zaraz za dostrzeżeniem podpadaią grabieży, a ich rozsiewacze według okoliczności stosowney karze pieniężney albo więzienia. — §. 10.) Niniejsza uchwała tymczasowa ma od dnia dzisieyszego przez lat 5 w mocy zostawać. Przed upłynieniem tego czasu, Seym roztrząsnie ściśle, iakimby sposobem iednokształtne rozporządzenia względem wolności druku, wzmiankowane w artykule 18stym aktu związkowego do skutku przyprowadzone bydź mogły, poczem nastąpi ostateczna uchwała względem prawnych granic wolności druku w Niemczech.

Proiekt do ustanowienia Władzy centralney końcem ściśleyszego dochodzenia zabiegów rewolucyynych, odkrytych w kilku Państwach związkowych. — §. 1.) W przeciągu dni 14 od wydania uchwały niniejszey, zgromadzi się w mieyscie i warowni związkowey Moguncyi nadzwyczayna centralna Kommissyia badawcza, mianowana do Związku, a złożona z siedmiu Członków, licząc w to Prezyduiącego. — §. 2.) Celem tey Kommissyi iest wspólne, zasadne ile możności i obeymuiące dochodzenie i wystawienie stanu czynności, początku i rozlicznych gałęzi, wymierzonych przeciwko istnącey konstytucyi i spokoyności wewnętrzney tak ogólnego Związku iako też przeciwko poiedynczym Państwom związkowym, zabiegów rewolucyynych i związków demagogicznych, których mniey albo więcey dokładne poszlaki iuż okazały się, albo w ciągu śledzenia okazać się mogą. — §. 3.) Seym wybierze większością głosów ściśleyszego Zgromadzenia owych siedmiu Członków związkowych, którzy centralną Kommissyię badawczą mianować maią. Prezydyiącego wyznaczą przez wybór z grona swoiego owi siedm Kommissarze, mianowani przez Członków związkowych, po ustanowieniu swoiem iako centralna Kommissyia badawcza. — §. 4.) Członkami centralney Kommissyi badawczey, mogą mianowani bydź owi tylko Urzędnicy Stanu, którzy w mianuiącem ich Państwie w stosunkach sędziowskich zostaią lub zostawali, i ważne dochodzenia uskuteczniali. Każdemu Kommissarzowi dodanym będzie od Rządu iego Sekretarz czyli Aktuaryiusz, do protokołu obowiązany, a ci wraz wzięci składać będą kancelaryię. Prezyduiący rozdzielać będzie czynności do załatwienia między Członków poiedynczych, a uchwały wydawane będą na poprzednicze zdanie sprawy przez większość głosów. — §. 5) Dla osiągnienia celu swoiego centralna Kommissyia badawcza weźmie na siebie naczelne zawiadowanie śledzeniami mieyscowemi, w różnych Państwach związkowych, częścią iuż rozpoczętemi, a częścią może ieszcze rozpocząć się maiącemi. Władze, które takowe śledzenia dotychczas prowadziły, albo w przyszłości prowadzić będą, otrzymaią od Rządów swoich zlecenie, ażeby akta przez nie przedsięwzięte w oryginale albo w odpisach do centralney Kommissyi badawczey w naykrótszym czasie odsełały, żądaniom pomienioney Kommissyi związkowey nayspiesznicy i nayzupełniey zadosyć czyniły, stosownie do takowych potrzebne śledzenia z naywiększym pośpiechem i dokładnością przedsiębrały lub daley ciągnęły,

i osoby poszlakowane aresztowały. Władze mieyscowe obowiązane są postępować nayszpieszniey za nowemi śladami do odkrycia prowadzącemi, nawet bez poprzedniczego pytania się centralney Kommissyi badawczey, wszelako powinny ią oraz uwiadomiać o tem. Owo zgoła Władze mieyscowe otrzymaią od swoich naywyższych Władz kraiowych zlecenie, zostawać w ustawicznym związku tak między sobą iako też z centralną Kommissyią związkową i stosownie do artykułu 2go aktu związkowego wspierać się nawzaiem. — §. 6.) Wszyscy Członkowie Związku, w których Państwach śledzenia iuż są rozpoczęte, obowiązują się oznaymić centralney Kommissyi badawczey zaraz po iey ustanowieniu, owe Władze kraiowe lub Kommissarzy, którym śledzenie poruczyły. Członkowie zaś Związku, w których Państwach takowe śledzenia ieszcze przedsięwziętemi nie są, wszelako może ieszcze potrzebnemi stać się mogą, obowiązani są, na żądanie centralney Kommissyi badawczey, kazać natychmiast przedsięwziąć śledzenie, i Kommissyi centralney oznaymić Władzę, którey zlecenie do tego dali. — §. 7.) Centralna Kommissyia związkowa upoważniona iest badać sama iedną lub drugą osobę, ieżeli potrzebę tego uzna. Względem dostawienia takowey osoby udawać się będzie do naywyższych Władz Stanu Członków związkowych, albolitеż do Władz, oznaymionych iey stosownie do §fu 6go. W razie uznania przez Kommissyię centralną nieuchronney potrzeby, maią takowe osoby na wzmiankowane iey zażądanie, zachodzące do naywyższey Władzy Stanu albo do wskazanych iuż Władz kraiowych, bydź aresztowane i pod bezpieczną strażą do Moguncyi stawione. — §. 8.) Maią uczynione bydź potrzebne rozporządzenia, względem bezpiecznego umieszczenia osób, przystawionych do siedziby Kommissyi. Koszta Kommissyi i samegoż śledzenia maią opędzane bydź ze strony Związku. — 9) Niniejsza uchwała Seymowa służyć będzie Kommissyi za instrukcyię. We wszystkich przypadkach, gdzieby zachodziły trudności, lub zgoła, gdzieby centralna Kommissyia badawcza potrzebowała zasięgnąć dalszych rozkazów względem sposobu swoiego postępowania, ma uczynić doniesienie Seymowi, który do zdawania sprawy końcem rozstrzygania takowych zapytań, Kommissyię, złożoną z trzech Członków, z grona swoiego wyznaczy. — §. 10.) Podobnież ma centralna Kommissyia badawcza donosić Seymowi o skutkach śledzenia, które ile możności przyspieszać powinna. Stosownie do rezultatów, które okażą się tak w szczególności, iako też po skończonem śledzeniu, z całego dzieła, wyda Seym uchwały, końcem wytoczenia rzeczy w drodze sądowey.

Wszyscy Członkowie Seymu Niemieckiego zgodzili się iednomyślnie na powyższe propozycyie, na wyrzeczone w nich myśli i wystawione widoki, z wyrazem nayżywszych z uszanowaniem połączonych dzięków, za okazaną przez to na nowo niezmordowaną wysoką pieczołowitość Nayiaśnieyszego Cesarza Jegomości o dobro Związku Niemieckiego; poczem uchwalono iednomyślnie: *Co do punktu pierwszego:* Ze według myśli zasad Monarchicznych i końcem utrzymania Związku, Państwa związkowe przy zagaieniu przyszłych posiedzeń, podadź maią swe oświadczenia względem stosownego wytłumaczenia i obiaśnienia artykułu 13go, aktu związkowego. — *Co do punktu wtórego:* Ze tymczasowo, dopóki przez zamierzone dalsze narady zupełny i ostateczny przepis exekucyyny do skutku nie przyyydzie, końcem potrzebnego utrzymania i wykonywania uchwał Seymowych i kroków, stosownie do artykułu 2go aktu związkowego dla spokoyności wewnętrzney Związku uradzić się maiących, tymczasowy przepis exekucyyny według przełożonego proiektu zaprowadzonym bydź ma. — *Co do punktu trzeciego:* Ze z zawarowaniem dalszych narad Seymowych względem gruntownego poprawienia wszystkich szkół i uniwersytetów, wadom onychże iuż teraz i niezwłocznie przez chwycenie się kroków tymczasowych zaradzić należy i tym końcem proiekt, w tey mierze przełożony, przyiętym zostaie. — *Co do punktu czwartego:* Ze dla potrzebnego nadzoru nad pismami, drukiem wychodzącemi i dla zapobieżenia zdarzaiącym się nadużyciom prassy w dziennikach, pismach czasowych i pisemkach ulotnych tymczasowe prawne rozporządzenie według pomienionego proiektu, powszechnie zaprowadzone bydź powinno. — *Co do punktu piątego:* Ze wyłącznie do dalszego śledzenia zabiegów rewolucyynych, odkrytych teraz w kilku Państwach związkowych, Władza centralna ze strony Związku według przełożonego w tey mierze proiektu ustanowioną bydź ma. — Wszystkie te uchwały Seymowe w całey swey dokładnieyszey osnowie, otrzymuią natychmiast moc i wykonanie we wszystkich Państwach związkowych.

Redakcyia F. Kraltera. — Drukiem J. Pillera.